



Slovinci prema papinoj nepogrješivosti za vatic. sabora. 1869./70.

[Dogmatsko-historijski prikaz].

Prilog za jugoslavensku crkvenu povijest.

Napisao dr. Janko Oberški, vjeroučitelj.

(Nastavak.)

Slovenski bogoslovi prema nauku o papinoj nepogrješivosti.

Kao što smo vidjeli, da su se prvaci hrvatskih bogoslova u vrijeme vaticanskog sabora svestrano i živo zanimali za pitanje infalibiliteta, kako se to razabire iz njihovih bogoslovskih polemika, što su ih vodili u »Katoličkom Listu«, tako se isto opaža u slovenskim katoličkim i crkvenim glasilima živi interes slovenskih bogoslova za to pitanje. Taj se interes opaža već otkako se uopće počelo živahno raspravljati o skorom sazivu vaticanskoga sabora, t. j. već od početka god. 1869. Čim je pak započelo saborsko zasjedanje, sve se življe raspravljalo i pretresalo u katoličkoj štampi o tom pitanju, da se razbistre nejasni pojmovi. Ipak je bitna razlika između držanja hrvatskih bogoslova prema nepogrješivosti i onoga slovenskih bogoslova prema istom nauku. U Hrvatskoj se naime podijelili bogoslovi po svom naziranju u dva tabora: jedni su pristajali uz saborsku većinu, te branili nauku papine nepogrješivosti, a drugi su bili žestoki protivnici te nauke, bilo s razloga da nijesu smatrali oportunističkim, da se definira taj nauk, bilo da su principijelno bili protiv toga nauka.¹ Jedni i drugi protivnici toga nauka imali su zacijelo svoje najjače uporište u ugledu Strossmayerovom. Sasvijem drukčije drže se slovenski bogoslovi prema pitanju papine nepogrješivosti. Premda je sav slovenski episkopat pristao uz redove opozicije, ipak ne djeluje to na najvidenije slovenske bogoslove, te bi oni pristali uz

¹ Oberški: Hrvati prema nepogrješivosti, str. 64 i d.

mišljenje opozicijonalaca. Naprotiv, kako ćemo imati prilike vidjeti, svi su bili oduševljeni pobornici nauka o papinoj nepogrješivosti. Nema ih doduše mnogo, već samo trojica, koji se poimence ističu, i to: dr. Janez Pogačar, Valentin Čebašek i Štrukelj; ostali pak sudjeluju anonimno sa svojim člancima i polemikama protiv navale liberalaca.

Dr. Janez Pogačar pratio je ljubljanskoga biskupa kao njegov teolog u Rim na vatikanski koncil, a Janez Globočnik kao biskupski tajnik.² Iz Rima se obojica javljali čestim opširnim i iscrpivim, kaošto i kritičkim dopisima u slovenskom katoličkom tjedniku »Zgodnja Danica«. Tako je ovaj list imao vazda izvorne i pouzdane vijesti o toku ekumenskog sabora, te mogao o njemu objektivno informirati svoje čitatelje.

Sadržaj ovih članaka i dopisa bit će za nas zrcalo, iz kojega će se odrazivati mišljenje i držanje slovenskih bogoslova prema nauci papine nepogrješivosti. Promotrimo li sadržaj članaka i dopisa, što ih je donosila katolička slovenska štampa, vidimo, da su slovenski bogoslovi pomno pratili za čitavog trajanja vatikanskog sabora sve faze interesa i raspravljanja o nauku papine nepogrješivosti, počevši od vremena kad su započele pripreve za vatikanski sabor,³ a naročito za vremena samoga trajanja njegova, pa sve do proglašenja definicije o papinoj nepogrješivosti.

Da uzmognemo dobiti pregledniju sliku o držanju slovenskih bogoslova prema tomu pitanju, držim da će biti zgodnije, ako se u raspravljanju držimo stvarnoga sustava, nego li da izbrajamo i gomilamo sve u istu rpu po kronološkom redu. — S toga ćemo raspravu razdijeliti na ova poglavja:

1. dogmatsko primanje nauka o papinoj nepogrješivosti u slovenskih bogoslova;

2. slovenski bogoslovi prema historičkim poteškoćama ovoga nauka;

3. slovenski bogoslovi o savremenim prigovorima protiv ovoga nauka;

4. što drže slovenski bogoslovi o pitanju oportuniteta definicije o papinoj nepogrješivosti;

² Zgodnja Danica 25. III. 1870.

³ Ibid. šte. 24. (II. VI. 1869.) str. 187.

5. na koje su se brošure obazirali gledom na pitanje papine nepogrješivosti.

1. Dogmatsko poimanje papine nepogrješivosti u slovenskih bogoslova.

a) Mišljenje prije sabora.

Već pola godine prije početka vatikanskog sabora nalazimo u »Zgodnjoj Danici«⁴ karakterističan članak: »Ali je papež tuj knez?« — da li je papa strani vladar. Iz njega možemo dosta jasno razabrati, kako sudi njegov pisac o papinoj nepogrješivosti. Evo što kaže: »Za nas katoličane je in ostane papež najvišji poglavar naše sv. Cerkve; on je najvišji učenik in sodnik v verskih rečeh za obnašanje ali življenje zastran čednosti in pregrehe, pravice in krivice. Papež je najvišji stražnik nad duhovnimi dobrotami. Papež na posljednji in najvišji stopnji razsojuje, kaj je resnica in kaj zmota, kaj načelo pravice. Za katoličane je on najvišja sodnija na zemlji v duhovnem življenji, vsak se mora njegovi rasodbi podvreči, dokler je katoličanin, bodi občan ali minister, podložnik ali vladar. Z najvikši duhovno oblastjo od Boga obdarovan ima tudi najvikši brambo v vsakem delu sv. Cerkve. Njegova sveta dolžnost in božja pravica je, z gorečnostjo čuti, da se ohrani nauk čist, zakramenti neskaljani in sveti, pa da se vera more prosto skazovati in da se njene pravice ohranijo. Sv. Oče mora z vsimi pomočki, kar jih ima, zavoljo vere napadane ali preganjane varovati, braniti, tolažiti . . .«.

Kako se ovdje iz konteksta vidi, pisac ovoga članka implicite priznaje papi nepogrješivost, kad ga zove »najvišji« učenik (učitelj) in »sodnik« (sudac) o verskih rečeh za obnašanje ali življenje . . .«, ili »najviši stražnik nad duhovnimi dobrotami«, ili kad veli, da »na posljednji in najviši stopnji razsojuje, kaj je resnica in kaj zmota (prosuduje kao vrhovni ugled, što je istina, a što zabluda). Ako se papi daje priznanje, da je on vrhovni sudac i učitelj u stvarima vjere i ćudoređa, nužno slijedi, da mora biti u tim stvarima nepogrješiv, jer inače bi prijetila opasnost, da svojim ugledom

⁴ Br. 24. (11. VI. 1869.) str. 187.

dovede crkvu u zabludu, a time bi bila ugrožena i nepokolebivost Crkve Hristove.

Takovo je dakle bilo mnijenje o nauku papine nepogrješivosti uoči vatikanskoga sabora. Iz ovoga već možemo naslućivati, da će se to mišljenje još izrazitije pokazati za samoga trajanja vatikanskog sabora, što ćemo promotriti u slijedećem odsjeku.

b) Mišljenje za vatikanskog sabora.

Odmah, kako je vatikanski sabor otpočeo svoje zasjedanje, ističe jedan od slovenskih bogoslova:

... »Navadno in redno vladanje Cerkve je v tem, da se zveršuje najviši oblast, da so papež nezmotljivi, kakor učenik (učitelj) in pastir vesoljne Cerkve, in da škofje svoje Cerkve ali škofije vladajo.«⁵ Običajna i redovna uprava Crkve sastavljena je tako, da se vrši najviša vlast, te da je papa nepogrješiv, kao učitelj i pastir svekolike Crkve, i da biskupi upravljaju svojim crkvama ili biskupijama. Evo dakle opet izričite tvrdnje o papi, da je kao vrhovni učitelj i pastir Crkve Hristove nepogrješiv.

Nadalje ističe pisac, da je Crkva u ekumenskim saborima također nepogrješiva, dok se obdržavaju po papinom sazivu i odobrenju.⁶ Nije doduše svaki biskup sam za sebe neovisno od čitave skupine nepogrješiv na crkvenom saboru, ali je svaki pravi sudija u vjerskim stvarima. Tako niti svi biskupi sami za sebe bez pape nijesu nepogrješivi, već samo dok su u vezi jedinstva s papom. Prema tome ne može da bude ekumenski sabor nad papom.⁷ Zato onim časom, čim bi se biskupi ekumenskog sabora odijeli od pape, izgubio bi sabor karakter općenitosti, kao npr. bazelski poslije 16. sjednice.⁸

Kako slovenski bogoslovi točno prate i pojedine faze satorskoga nastojanja oko definicije nauke o papinoj nepogrješivosti, razabire se iz dopisa, u kom se izvješćuje, kako se u

⁵ Ibid. br. 51. (17. XII. 1869.).

⁶ Ibid. br. 53. (od 30. XII. 1869.).

⁷ Ibid. br. 2. (od 14. I. 1870.).

⁸ Ibid. br. 4. (od 28. I. 1870.) str. 25.

Rimu osobito živo pogovara o pitanju papine nepogrješivosti, za koga znamo, kaže dopisnik, »kad govori o stvarima vjere, a biskupi se katoličkog svijeta u većini s njime u mišljenju slažu, da je nepogrješiv. Ali veliki dio biskupa želi, da se nauka o papinoj nepogrješivosti definira tako, da je papa naprosto sam nepogrješiv, kad naučava o vjerskim stvarima, a da ne treba istom ispitivati biskupe i s njima se posavjetovati.⁹

Kako vidimo, ovdje još dopisnik nije ipak posve na čistu o tom, da li je papa sam za sebe neovisno od suglasja biskupa nepogrješiv, već je njegovo uvjerenje, da je uvjet nepogrješivosti papine suglasje biskupa.

Na besmislene podvale liberalaca, gdje se rugaju nauku katolika o papinoj nepogrješivosti, što tobože ovim naukom katolici pripisuju slabom čovjeku Božje sveznanje, dakle jedno božansko svojstvo i time uvode novu vrst idolopoklonstva,¹⁰ odgovaraju slovenski katol. bogoslovi izlaganjem, kako se imade ispravno shvatiti značenje i opseg pojma nauka o papinoj nepogrješivosti. Pojam se papine nepogrješivosti proteže samo na stvari vjere i ćudoređa, a nipošto na što drugo, kao npr. politiku, astronomiju, zemljopis, povijest itd. Isto tako ne shvaća se pod ovim pojmom, kao da papa osobno u svom privatnom ili javnom životu ne može sagriješiti. On ostaje i nadalje čovjek podvržen ljudskim slaboćama, premda obnaša veliku čast i dostojanstvo. Zato treba dobro razlikovati samu službu od osobe, koja tu službu obnaša.¹¹

Da se još točnije shvati pojam papine nepogrješivosti, valja istaknuti, da je povlastica papine nepogrješivosti tek preservativno sredstvo za očuvanje čistoće poklada vjere Hristove. Sastoji se pak u tom, da papa vođen milošću Duha Sv., kada govori kao vrhovni učitelj svega kršćanstva s namjerom da obvezuje sav kršćanski svijet, ne može naučavati kakvu vjersku ili ćudorednu zabludu, niti kakvi novi nauk, koji nije sadržan u izvorima vjere, već samo autentično i bez pogriješke objašnjavati katoličku istinu sadržanu u izvorima objave, ako nastane dvojba o tom, što se imade smatrati isprav-

⁹ Ibid. br. 9. (od 4. III. 1870.) str. 69.

¹⁰ Laibacher Zeitung br. 8. od 12. I. 1870., str. 48.

¹¹ Zgodnja Danica br. 4. (od 28. I. 1870.) str. 25.

nim katoličkim naukom, a što zabludom, koja se protivi izvorima objave Božje.

Kako se dakle vidi, pisac objašnjuje sadržaj pojma nauka papine nepogrješivosti pozitivno i negativno. Pozitivno tim, što determinira, što pripada u objekt nepogrješivosti, negativno, što isključuje ono, što amo ne pripada.

Dokaze, na kojima se osniva ovaj nauk, navode slov. bogoslovi iz sv. Pisma u glavnom one, na koje se pozivali sabborski oci, t. j. riječi Hristove: »Ti si Petar . . .« (Mat. 16. 18 . . .), te one: »Simone, Simone, — ja se za tebe posebno molih . . .« (Luk. 22, 31 . . .).¹²

Nužni uvjet, pod kojim je papa nepogrješiv, ističu slov. bogoslovi, da mora govoriti »ex cathedra« t. j. kao vrhovni učitelj Crkve s nakanom definirati nauku vjere ili čudoređa.¹³

Pouzdan i ugled, koji utvrđuje slovenske bogoslove u njihovom uvjerenju, jest mišljenje sv. Tome Akvinca, što ga je lijepo izložio učeni dominikanac Rajmund Bianchi u svom djelu: *De constitutione monarchia Ecclesiae et de infallibilitate Romani Pontificis, juxta d. Thomam Aquinatem eiusque scholam (Romae 1870.)*.¹⁴ Zato ističe slovenski dopisnik iz Rima u članku: »Sv. Tomaž Akvinski in nezmotljivost,«¹⁵ kako »Angelicus doctor« zadaje mnogo neprilika protivnicima nauka papine nepogrješivosti, koji je on odlučno branio. Svi crkveni sabori poslije smrti sv. Tome prevodili su, pozivali se ili citirali mnijenje sv. Tome. Protivnici su doduše nastojali oslabiti ugled sv. Tome tako, što su tvrdili, da je bio prevaren lažnim svjedočanstvima grčkih otaca. To su upravo tvrdili nedavno i liberalni austrijski časopisi. Svi su sljedbenici sv. Tome ustali protiv takova iskrivljivanja, te dokazali protivnicima, da su u zabludi. S toga je bila potrebna auktoritativna riječ najznamenitijih sljedbenika tomističkog bogoslovja, da se razbiju sumnje i razbistre opsjene. To je uspjelo auktoru Bianchi-u u tom njegovom djelu.

Kako se dakle iz svega vidi, slovenski se bogoslovi za vrijeme trajanja vatic. sabora odlučno stavljaju na stanovište

¹² Ibid. br. 18. (od 6. V. 1870.) str. 142.

¹³ Ibid. str. 234. (od 22. VII. 1870.).

¹⁴ Granderaath: *Geschichte des Vatik. Konzils III. Bd. pag. 15.*

saborske većine i usvajaju razloge većine, kojom ona brani nauk papine nepogrješivosti.

c) Mišljenje poslije definicije.

Čim je proglašena definicija papine nepogrješivosti, slovenski bogoslovi sasvim ispravno uče, da je svaki katolik dužan taj nauk prihvatiti kao i svaki drugi članak vjere. Dužni su također prihvatiti ovaj nauk i oni, koji su prije njegove definicije bili protiv njega.¹⁶ I doista slovenski dopisnik iz Rima izvješćuje, da su to načelo usvojili svi biskupi opozicije, napose austrijski opozicionalci.¹⁷ Slovenski pak bogoslovni pisci dali se na posao, da proglašeni dogmat što bolje razjasne i predoče dokaze, na kojima se osniva. Zato susrećemo lijepi informativni članak: »Najviša vlast, najviše učiteljstvo i nepogrješivost namjesnika Hristova na zemlji.¹⁸ Pisac navodi ukratko najmarkantnije dokaze Sv. Pisma, na kojima se osniva nauk papine nepogrješivosti. Tu je povlasticu primio sv. Petar od Hrista, a poslije smrti Petrove nema sumnje, da prelazi na nasljednike Petrove. Razumije se, da je to samo duhovna povlastica, koja je dana Crkvi odnosno vrhovnom poglavici Crkve isključivo u tu svrhu, da uzmogne njom sigurno upravljati, te voditi rod ljudki sigurno u vječno spašenje. On je dužan prosuđivati, koji je nauk, što se tiče spašenja istinit, a koji lažan, te lažni osuđivati. Može da nastupa sam osobno kao vrhovni učitelj, ili može da naloži biskupima i kleru širom svijeta, da u njegovo ime tumače, kako se imade shvaćati objavljeni nauk. Nitko na svijetu nije ovlašten sprečavati papu u njegovoj misiji, koju je primio od samoga Boga. Ove su vlasti bili sebi svjesni svi pape kroz sve vijekove. Tom su se vlašću služili sazivljući ekumenske sabore, predsjedajući im ili osobno ili po svojim poslanicima, i potvrđivali zaključke sabora. Nijedan saborski zaključak ne smatra se valjanim, ako nije potvrđen od pape.

Ovaj dakle nauk nije nipošto nešto novo, već samo jasno izložena vjera Crkve kroz sve vijekove. Sada naime, kad su neprijatelji Crkve stali potkapati ugled Crkve, bilo je po-

¹⁵ Zg. Danica br. 26. (od 1. VII. 1870.) str. 211.

¹⁶ Ibid. br. 31 (od 5. VII. 1870.) str. 249.

¹⁷ Ibid. br. 31. (od 5. VII. 1870.) str. 251.

¹⁸ Ibid. br. 37. (od 16. IX. 1870.) str. 294.

trebno, da se definira ovaj nauk kao ustuk protivnicima, koji potkapaju ugled Crkve. Tim se naukom ne daje nipošto papi kakva božanska čast, već on ostaje i nadalje čovjek, podvržen ljudskim slabocama; ne pripisuje mu se također nepogrješiv ugled u znanostima ili u drugim stvarima, već samo u onom, što se tiče vjere i ćudoređa. Taj se privilegij uostalom dosada priznavao čitavoj Crkvi kao mističkom tijelu, a s istim razlogom i s istim opsegom pripada vrhovnom poglavaru Crkve, kao glavi toga mističkoga tijela. Uvjet pak, kada je nepogrješiv, jest, da nastupa svečano kao učitelj čitave Crkve, što se kaže izrazom »ex cathedra«. Slično je naime već u Starom Zavjetu Mojsije mnogo svečanijom formom govorio narodu, kad bi mu isporučivao Božje naloge, nego u običnom saobraćaju.

Pisac uostalom obećaje o tom predmetu brošuru, koja je doista doskora izašla, i na koju ćemo se na svom mjestu osvrnuti. Na umirenje neprijateljima Crkve kaže, neka se ne boje, da će se papa sada uzoholiti radi proglašenja nauka o papinoj nepogrješivosti. Tako umuju ljudi, koji su sami oholi i naduveni. Pape dobro znadu, u koju je svrhu i u čiju korist im je dana nepogrješivost, t. j. da se njome služe na korist Crkve: kaošto obični svećenici, premda imadu uzvišenu vlast sačinjavati sakrament presvete Euharistije i odrješivati od grijeha, ipak se ne uzoholjuju, već se sa strahopočitanjem služe tom vlašću na korist Crkve i po volji Hristovoj. Nepogrješivost papina ne čini papu nepogrješivim kao osobu, samoga za sebe, već kao vrhovnoga predstavnika Crkve. To je nauk sv. Pisma, crkvenih Otaca i ekumenskih sabora. Najposlije i sam razum nas upućuje, da negdje mora biti centralni subjekt nepogrješivosti crkvenog učiteljstva, koji je vez jedinstva. Taj ne mogu biti pojedini biskupi, niti zbor biskupa bez pape; ne preostaje dakle da bude tko drugi središnji subjekt te vlasti, nego papa. On je centrum jedinstva, iz Rima još nije proizašla nikakva zabluda. To se najposlije jasno vidi također iz dosadašnjega djelovanja sadašnjega pape Pija IX. i njegova proglašenja dogmata Bezgrješnog Začeca Bl. Dj. Marije (8. XII. 1854.).

Iza toga kako su njemački biskupi na svojoj biskupskoj pastoralnoj konferenci u Fuldi poslije vatikanskoga sabora svi

zajednički proglasili saborske dekrete, te objasnili smisao proglašenog dogmata, slijede također bogoslovi i svećenstvo njihov primjer tumačeći vjernicima smisao dogmata.

U Ljubljani se naročito držali za inteligenciju tako zvani »Klinkoostromovi govori« u formi religioznih konferencija, gdje se objašnjavao smisao novoproglašenog dogmata i opseg papine vlasti.¹⁹

Dobro ističe pisac članka: »Kosec četerte zapovedi Božje,²⁰ da su katolici dužni pokoravati se papi kao vrhovnom poglavaru Crkve ne samo izvana (silentium obsequiosum), već i u duši (consensu interno) u stvarima vjere i čudoređa kao nepogrješivom učitelju i zamjeniku Hristovom. Ne može stoga ostati katolikom onaj, koji bi prizivao na ekumenski sabor, kaošto je to netom učinio neki nesretni monah o. Hijacint,²¹ koji je kao neposlušno i nepokorno dijete radio po svojoj tvrdoglavosti, više se uzdajući u svoj auktoritet, nego li u onaj, što je zajamčen riječju Hristovom.

Budući da su dakle slovenski bogoslovi već za vrijeme trajanja vatikanskoga sabora imali jasno shvaćanje o nauku papine nepogrješivosti, te uza nju otvoreno pristajali, ne valja se čuditi, što su ga iza definicije objeručke prihvatili i pozdravili kao članak vjere, sadržan u vrelima objave.

2. Mišljenje slovenskih bogoslova o historijskim poteškoćama protiv nauka o papinoj nepogrješivosti.

Kod slovenskih bogoslova upada nam osobito u oči, što im nimalo ne smetaju historijske poteškoće protiv nauka papine nepogrješivosti, koje su mnogima, kako smo baš n. pr. imali prilike razabrati kod Hrvata,²² veoma smetale, te nijesu bili skloni definiciji ove nauke. Potpuno usvajaju mišljenje edenskoga biskupa J. Cardoni-a, koji u svojoj raspravi o papinoj nepogrješivosti tvrdi, da se nauk o papinoj nepogrješivosti

¹⁹ Ibid. br. 41. (od 21. X. 1870.) str. 327. i d.

²⁰ Zg. Danica br. 42. (od 21. X. 1870.) str. 334.

²¹ U Francuskoj bilo je samo par osamljenih slučajeva otpada od katoličke Crkve povodom proglašenja dogmata papine nepogrješivosti. To je bio père Hyacinthe i abbé Michaud (Cf. Grandera: Gesch. des Vat. Konzils III. B. str. 612.).

²² Oberški: o. c., str. 90. i d.

vosti može dogmatizovati. Nijedan historički događaj, što ih neprijatelji definicije navode, ne može smetati definiciji. Zato valja baciti sve uvjete, kojima se hoće osujetiti ili spriječiti definiciju.²³ Kako pak sami sude o tom pitanju, vidi se iz ovih riječi:

»Mnogima se čini jednom od najtežih stvari dokazati, da je nauk o papinoj nepogrješivosti već implicite vjerovao sav kršćanski puk s obzirom na stvari vjere i čudoređa. To će biti sigurno malo teže uvidjeti onima, koji su se samo teoretski bavili proučavanjem toga nauka; ali ako se promatra praktički život i vjera kršćana, jasno se vidi, da sav kršćanski puk to vjeruje. Onima pak, koji ne znadu razlikovati, što se imade smatrati dogmatom, čine strašne poteškoće pitanja pape Vigilija, Honorija, i bula Bonifacija VIII. Unam Sanctam«. Što se tiče bule Bonifacija VIII., koja normira odnošaj Crkve i države, valja znati, da je za pape Leona X. od sv. lateranskog sabora usvojena i potvrđena kao svojina Crkve. Tko dakle napada tu bulu, obraća je u pobijanje papine nepogrješivosti, on se mora također dotaknuti nepogrješivosti Crkve i ekumenskih sabora. Prema tomu možemo razabrati, da slovenski bogoslovi sude, te u ovim pomenutim slučajevima ne može biti govora o tom, da su dotični pape izricali dogmatsku definiciju, i kao takvi pogriješili. Taj je sud i posve ispravan. Jedino bismo morali zabaviti ovoj posljednjoj izreci, da je presmiona, gdje kaže: »tko dakle napada tu bulu (Unam sanctam) mora se dotaknuti nepogrješivosti Crkve i ekumen. sabora«, barem presmiona, ako se shvati u strogom smislu i značenju riječi.

Treba naime imati na umu, ako se načela istaknuta u toj buli shvate posve doslovno, te izvedu stroge konsekvencije, sižu predaleko, ako presižu granice crkvene vlasti te zahvaćaju u političko upravno polje.

Historijske dakle poteškoće protiv nauka o papinoj nepogrješivosti, što ih iznose pristaše saborske opozicije, ne smatraju slovenski bogoslovi takvima, te bi one mogle biti ikakvom zaprekom dogmatskoj definiciji ovoga nauka. Odatle se vidi, da su u mnogo preciznijem shvaćanju poznavali značenje i smisao ovoga nauka, nego li primjerice oni hrvatski

²³ Zg. Danica br. 23. str. 176. (god. 1870.).

bogoslovi, koji su se žestoko spotali o te historijske poteškoće.

3. Slovenski bogoslovi i prigovori liberalaca protiv papine nepogrješivosti.

Na jedan od najplitkijih prigovora liberalaca protiv papine nepogrješivosti, naime da katolici čine papu novim idolom,²⁴ ako se proglaši njegova nepogrješivost, osvrnuli smo se gore, dok je bilo govora o dogmatskom shvaćanju ovoga nauka kod slovenskih bogoslova, pa zato nije potrebno, da se ponovno njime bavimo.²⁵

Prigovaralo se nadalje, da će postati u katoličkoj Crkvi suvišni ekumenski sabori ako se proglaši dogmatom nauk o papinoj nepogrješivosti. Na ovaj se prigovor osvrće jedan od slovenskih bogoslova objašnjavajući, da makar i nije baš od prijeke potrebe, može ipak biti veoma korisno za vjeru, ako vrhovni poglavica Crkve sazove svoju braću biskupe na vijećanje o najpodesnijim sredstvima za obranu vjere i ćudoređa, za iskorjenjivanje zabluda, za očuvanje vjerskog života ili kako će trijebiti zle običaje, umnožati pobožnost, te posvećivati puk i kler. Ako se papa nada, te bi ovakvo sredstvo koristilo za spas duša, saziva ekum. sabor, na koji su dužni doći svi biskupi. U takvom slučaju je ekumenski sabor izvanredno sredstvo za upravljanje Crkve.²⁶ Zato će i unapredak biti potrebni i opravdani općeniti crkveni sabori.

Kako se iz ovih riječi može razabrati, vidi se da pisac imade posve ispravne pojmove o potrebi sabora, te njegovoj kompetenciji, koja nipošto ne nadmašuje onu papinsku, već mora da je uvijek podređena papinoj. Potreba sazivanja ekumenskih sabora ne će dakle ni unapredak prestati, jer je dužnost sveukupnog crkvenog učiteljstva, da bdije nad Crkvom, ako joj prijete pogibli, te da se u ekum. saboru posavjetuju o tom, kako bi bilo najzgodnije, da se pomogne Crkvi. Na pitanje, šta će biti, ako se definira nauka o papinoj nepogrješivosti, odgovara pisac: »Dobro; papina nepogrješivost postat će člankom vjere, dok je dosada bio samo općeniti nauk. Tko ne

²⁴ Laibacher Zeitung br. 8. od 12. I. 1870. str. 48.

²⁵ Zg. Danica br. 7. (18. II. 1870.).

²⁶ Ibid. br. 4. (od 28. I. 1870.) str. 25.

vjeruje, što sabor definira, taj je krivovjerac. Ako sabor taj nauk definira, učinit će to zato, jer ga vodi Duh sv. i jer Duh sv. želi, da bude definiran. Ako se pak ne definira, ostaje pri starom. Nema dakle nikakva razloga, da se tko boji.

Onima, koji se boje, te bi se ekumenski sabor mogao pozabaviti sa »Silabom«, uzvraća, da bi u tom slučaju to sigurno bilo samo na korist duša kršćanskoga svijeta. Ako pak sabor ne će o silabu raspravljati, ostat će ono, što je bio i dosada, t. j. katalog filozofskih, političkih i socijalnih zabluda, što ih je posljednja dva stoljeća posijalo protestantsko krivovjerje. Uostalom mnogi pretjeruju strahotu silaba, a da ga sigurno ne razumiju. Ne treba se dakle bojati ekumenskog sabora niti radi »silaba«, jer Duh Sv. koji ravna Crkvom, nije još dosada zalutao, a ne će niti u 19. vijeku.²⁷

Nadalje se dopisnik osvrće na žučljivi ispad liberalne »Laibacher Zeitung«, gdje u članku: »Die politische Bedeutung der Unfehlbarkeit des Papstes und der Kirche«²⁸ farizejski perhorescira čitaoce o pogubnim tobože posljedicama za državno-pravni život, ako se proglasi dogmatom nauk o papinoj nepogrješivosti. Evo što kaže taj liberalni dopisnik: »... Ako se dopusti definicija papine nepogrješivosti, osigurat će se na taj način apsolutni auktoritet papin, koji će znati, da se tim auktoritetom posluži u političke i protudržavne svrhe. Zaludu se ističe, da su interesne sfere crkvenog ugleda i državne vlasti posve različite. Praksa je pokazala, da Crkva zlorabi svoju vlast i u političke svrhe.

Nepogrješivost papina bit će tim pogubnija, jer Crkva imade još uvijek za sobom neobrazovanu masu puka, što slijepo vjeruje, i koju može zlorabiti protiv države.

Što bi dakle trebalo poduzeti protiv rimskog apsolutizma u interesu države, znanosti i civilizacije?

Treba se sprijateljiti s mišlju, da je nemoguća i neumjesna politička reforma države, političko oslobođenje naroda bez reforme duševnog i religioznog života. Politička samostalnost naroda uopće je nemoguća dotle, dok je još duševno i u religioznom pogledu posve neslobodan, nesamostalan, dapače podvrgnut nepogrješivosti papinoj.

²⁷ Zg. Danica br. 52. (23. XII. 1869.).

²⁸ Lb. Ztg. br. 8. od 12. I. 1870. str. 48. (prema Allgemeiner Zeitung).

Narod treba uvjeriti, da je besmislen auktoritet papin, kojim se tobože gradi Bogom jedna skupina ljudi, odnosno pojedinac kao papa.²⁹ Uostalom dovoljno je dokazano historijski i filozofijski u »Janus-ovom« članku »Papst und Concil«, da je nauk o papinoj nepogrješivosti neodrživ.

Država se u ovom slučaju ne treba obazirati na načelo slobode savjesti, jer ovdje Crkva prekoračuje svoj djelokrug, uobražavajući sebi, da je njezina vlast nad državnom. Tim se ona iznevjerila stanovištu samog osnivača Hrista, koji je uvijek naglašivao, da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, i nije se nikada htio sam pačati u poslove političkih i upravnih vlasti. I sami bogoslovi moraju priznati, da je Crkva onaj zahtjev Hristov o apsolutnoj privrženosti Bogu u vjerskim stvarima počela protezati preko granica na ono polje, za koje nema kompetencije, tako te je počela sebi svojatati i auktoritet nad svim drugim vlastima. Usljed toga nestalo je svakog ugleda i državnoj i vjerskoj vlasti, iskarvalo se ćudoređe, nestalo međusobnog poštovanja među ljudima, ljubav zamijenila je brutalnost i neiskrenost. Čovjek, komu su i onako prirodene tolike slabobe usljed pogrješivog razuma i slabe volje, postaje tako nedostojan zastupnik Božji, što je najveći nesmisao.

Ne valja dakle dopustiti djetetu da uzima u ruke oštri instrumenat, jer će sebi naškoditi. Zato valja svakako osujetiti pokušaj Rima, kojim bi on mogao postati škodljivim. To valja ozbiljno držati na umu.«

Na sve ove osvade uzvraća dopisnik člankom: »Zoper „Laibaherično“ filistersko teologijo«. Oštro istupa protiv tendencijozno kopiranih³⁰ laži i podvala, kojima »L. Ztg.« puni uši svojih čitatelja, osobito pak što napada na nauk papine nepogrješivosti kaošto i nepogrješivosti Crkve uopće. Čudnovato, kako do sada nije smetalo liberalce, što se u katekizmima učilo o Crkvi, da je nepogrješiva! Zar nije papina nepogrješivost

²⁹ Laibacher Zeitung 1870. str. 54.

³⁰ Nečuvenu senzaciju probudile su uoči vat. sabora dvije brošurice prof. Overbecka na jednom anglikanskom kolegiju, koje su osobito Rusi i protestanti silno raširili, a jagmili se za njima svi neprijatelji Crkve, te iz njih vadili oružje za svoje liberalno novinstvo protiv vatik. sabora, nepogrj. papine, primata i uopće protiv rimokat. Crkve. Jednoj je naslov: Orthodoxie im Bezug auf ihre Verhältnisse zum Papsttum und zum Protestantismus, Wilno 1867.) druga: Die Orthodoxisch kathol. Anschauung, (Halle 1865.) cf. Hristijanskoje čtenije god. 1870. br. 1. str. 125.—187.

istoga opsega, kao i nepogrješivost Crkve? Samo zloba liberalaca može tako da pretjeruje, te podmeće ovakve podvale papinoj nepogrješivosti, da je taj nauk za državu poguban. Najposlije, aludirajući na one posljednje riječi pita, je li to sloboda savjesti, koja se katolicima priušta?

Kako dakle vidimo, pisac ne smatra potrebnim, da se upušta u znanstveno pobijanje sviju iznesenih prigovora, jer su očito preplitki i besmisleni.

Što se pak »Lb. Ztg.«³¹ ruga katolicima, da smatraju zbor biskupa u Rimu božanstvom, komu pridijevaju nepogrješivost, uzvraća joj,³² da je sigurno liberalcima žao, što ne drže njih nepogrješivima.

Na bojazan diplomatskih krugova, naročito predstavnika austrijske diplomacije grofa Beusta, što je izrazuje u svom pismu od 10. II. 1870. grofu Trauttmannsdorffu, ne će li koncil stvoriti takvih zaključaka, koji bi povrijedili slobodu civilne državne uprave, i koje državna vlast ne bi dopuštala proglasiti,³³ uzvraća dopisnik između redova slovenskih bogoslova³⁴ u suglasju s odgovorom kardinala državnog tajnika Antonelli-a, da Crkva dobro znade, dokle siže njezina vlast, a znade također i međe svjetovne vlasti. Brižno bdije nad svojim povlasticama, a jednako poštuje svjetovna prava. Uostalom povijest Crkve uči nas nebrojenim primjerima, kako je Crkva uvijek učila i naglašivala pokornost prema svjetovnoj vlasti, a uvijek je zabacivala i osuđivala revolucionarne nauke. Prošlost Crkve je dakle pouzdani prorok, da sadanji ekumenski sabor ne će nikako stvarati zaključaka u tom smislu, kako se boji vlada. Ta zaključci sabora nijesu nikakve razdražljive zasade, već samo precizno ponavljanje i stilizacija onoga nauka, što ga Crkva i onako od iskona vjeruje.³⁵

Ova izjava kardinala drž. tajnika Antonelli-a ipak nije mogla uvjeriti austrijsku diplomaciju, da nema razloga bojati se, već neka stoji na pomirljivom stanovištu prema sv. Stolici. Čim je proglašena definicija o papinoj nepogrješivosti, odlučila se austrijska vlada odmah na korak, da prekine konkordat s rim-

³¹ Laibacher Zeitung str. 54. god. 1870.

³² Zg. Danica str. 48. god. 1870.

³³ C. V. 1570 css.

³⁴ Zg. Danica br. 20. (od 20. V. 1870.) str. 159.

³⁵ C. V. 1588. ass.

skom stolicom, premda taj njezin korak nijesu odobrivali niti Crkvi protivni časopisi, kao na pr. »Reform«, upozorujući je, ne će li tim svojim netaktičnim korakom izazvati protiv sebe negodovanje katoličkih naroda na području svoje države. Prekinuće konkordata ne će uroditi onim uspjesima, kojim se nadaju liberalni elementi, i koje je željela polučiti austrijska liberalna diplomacija. Povrh toga motivacija za ovaj korak nema nikakva temelja, jer nipošto ne stoji, da je papa iza proglašenja dogmata nepogrješivosti bitno različita osoba od one, što je sklappala konkordat. Iz svega se vidjela samo prozirna tendencija škoditi papinom ugledu klevetom i porugama.

Još veći prijekor zaslužuje taj korak Austrije, što je ona kao jedna između najkatoličnijih država prva učinila taj neprijatni istup protiv sv. Stolice, i to baš u času, kad se sv. Stolica nalazi u stisci glede ugroženja političkog suvereniteta na teritoriju papinske države. Isti »Vaterland« ne odobrava taj korak.³⁶

Nadalje ističe isti dopisnik, da mnogi navaljuju na taj dogmat ponajviše iz neznanja. Zacijelo, kad bi tkogod ispitivao liberalce mali katekizam, mnogi bi zavrijedio drugi ili treći red. I takovi ljudi, koji se nimalo ne razumiju u crkvene stvari, hoće da budu sudije papi, da i samom Duhu Sv.

Kardinal Antonelli izrazuje svoju nadu, da će zaključke ekumenskog sabora katolički svijet pozdraviti kao dugu mira i zoru radosne budućnosti, jer je i nakana Crkve, da se čovječanstvo opet življe podsjeti na temeljna načela pravde i poštenja, te da se svijetu povratí onaj mir, što se može postići samo pomoću izvršivanja Božjega zakona.³⁷

Dopisnik stoga opominje liberalne listove »Lajbahericu« i »Tagblatt«, neka se mane ćorava posla i ne zadirkuju u vjerske stvari i ne izruguju se koncilu. Neka radije uče mali katekizam, a ne zadiru u duboka teološka pitanja, kojih ne razumiju.

Liberalno novinstvo na čelu s »Wanderer«-om obijedilo je katolike, da je papa potkupio franjevački, dominikanski i isusovački red, kao i novinstvo, neka stoji na obrani papine nepogrješivosti.

³⁶ Zg. Danica str. 259. (god. 1870.).

³⁷ C. V. 1589. bc.

Na ovu potvoru odgovara dopisnik porugljivo, da »Wanderer« po svoj prilici sudi po sebi, kako bi on bio spreman za dobre pare pisati u prilog papine nepogrješivosti. Nešto je ipak kao i Kajfa u svojoj zlobi istinito prorekao: »Heretici reći će odlučno protiv definicije papine nepogrješivosti „ne“.« Uostalom oni su već prije 300 godina rekli »ne«, pa ipak nijesu time ništa naudili Crkvi. Najveći je pak nesmisao, što ovaj liberalni časopis dovodi trokratni pad Petrov u savez s papinom nepogrješivošću. »Lajbaherica« i »Tagblatt« se natječu sa Židovima, tko će većma blatiti Crkvu. Židovi su ipak bili barem tako poštteni, da nijesu dirali u svoju sinagogu, dok ovi blate vlastitu Crkvu, a time i sami sebe. Takova im je rabota.³⁸

Čim se dakle većma približavala kraju diskusija o nauku papine nepogrješivosti, tim je jače bjesnila kampanja liberalnog novinstva dižući hajku protiv katoličke Crkve i dobacujući joj svakovrsne podvale i klevete. Kad je ipak uza sve to vatikanski sabor definirao ovaj nauk, ne mogoše drugo, nego da još jednim očajnim krikom saspasu u oči Crkve sve dosada nabacane potvore i klevete, proričući joj u najkraće vrijeme siguran rasap i propast.

Na sve ove potvore odgovara »Zgodnja Danica«³⁹ obarajući ih i ogradajući se protiv neispravnog shvaćanja dogmata. U kratkim potezima dokazuje, kako je taj nauk Crkva uvijek implicite vjerovala i kako se osniva na jakim dokazima Sv. Pisma i Predaje. Prema tomu nije taj nauk nikakva besmišlenost.

Na vijest liberalaca, da je neki »dobri katolik« iza proglašenja dogmata papine nepogrješivosti odpao od katoličke vjere, zato što naučava vjeru u »č e t v r t o g a ! ? B o g a«, dopisnik se narugao učenosti toga »katolika« što je dosada vjerovao u »t r i B o g a«.⁴⁰



³⁸ Zg. Danica str. 176. (br. 22. od 3. VI. 1870.).

³⁹ Br. 32. od 12. VIII. 1870. str. 254. u čl. »Časnikarski motivi in papeževa nezmotljivost«.

⁴⁰ Zg. Danica str. 260. (god. 1870.).